Ročník 2010

SBÍRKA ZÁKONŮ

ČESKÁ REPUBLIKA

Částka 57 **Rozeslána dne 26. května 2010** **Cena Kč 25,–**

OBSAH:

162. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

163. Nález Ústavního soudu ze dne 20. dubna 2010 ve věci návrhu na zrušení ustanovení § 74 odst. 2 věty druhé části za středníkem zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

162

VYHLÁŠKA

ze dne 17. května 2010,

kterou se mění vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví podle § 119 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění zákona č. 261/2007 Sb. a zákona č. 206/ /2009 Sb.:

Čl. I

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění vyhlášky č. 166/2007 Sb., vyhlášky č. 340/2007 Sb. a vyhlášky č. 239/2009 Sb., se mění takto:

1. V příloze č. 1 části I písm. b) se na konci bodu 6 středník nahrazuje čárkou a doplňuje se bod 7, který zní:

„7. stanovení jídelního plánu s každodenním podáváním stravy zvláštního složení, množství nebo četnosti, popřípadě léčebných nutričních doplňků;“.

2. V příloze č. 1 části I písm. b) závěrečné části ustanovení se slova „při úkonu“ nahrazují slovy „při činnostech uvedených v bodech 1 až 6“.

3. V příloze č. 1 části I písm. q) se na konci textu bodu 5 doplňují slova „ , měření glykosurie a ketolátek v moči“.

4. V příloze č. 1 části I písm. r) bod 4 zní:

„4. aplikace injekcí, měření glykemie, stanovení aktuální dávky inzulinu,“.

5. V příloze č. 1 části II písm. e) se na konci bodu 3 středník nahrazuje čárkou a doplňuje se bod 4, který zní:

„4. přizpůsobení denního a nočního režimu potřebám léčby a ošetřování;“.

6. V příloze č. 1 části II písm. e) závěrečné části ustanovení se slova „u osob do 3 let věku se nepřihlíží k potřebě pomoci a dohledu při úkonu;“ zrušují.

Čl. II

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem 1. června 2010.

Ministr:

JUDr. **Šimerka** v. r.

163

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl dne 20. dubna 2010 v plénu ve složení Stanislav Balík, František Duchoň, Vlasta Formánková, Vojen Güttler, Ivana Janů, Vladimír Kůrka, Dagmar Lastovecká, Jan Musil, Jiří Nykodým, Pavel Rychetský, Miloslav Výborný, Eliška Wagnerová (soudce zpravodaj) a Michaela Židlická o návrhu II. senátu Ústavního soudu na zrušení ustanovení § 74 odst. 2 věty druhé části za středníkem zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, za účasti Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a Senátu Parlamentu České republiky jako účastníků řízení

takto:

I. Ustanovení § 74 odst. 2 věty druhé části za středníkem včetně středníku zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, které zní „; jde-li o propuštění z vazby po vyhlášení zprošťujícího rozsudku, má stížnost státního zástupce odkladný účinek jen tehdy, podal-li státní zástupce také odvolání proti rozsudku“, se ruší dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů.

II. Obviněný bude vždy po vydání zprošťujícího rozsudku neprodleně propuštěn na svobodu. Stížnost státního zástupce proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby na svobodu po vydání zprošťujícího rozsudku nemá odkladný účinek.

Odůvodnění

I.

I. A) Vymezení věci a rekapitulace návrhu

1. V řízení o ústavní stížnosti vedené pod sp. zn. II. ÚS 331/10 se stěžovatel M. Z. domáhal zrušení usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 12. 2009 sp. zn. 10 To 125/2009, neboť měl za to, že jím vrchní soud porušil ústavně zaručené právo garantované čl. 8 odst. 1, 2 a 5 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a také práva zakotvená v čl. 5 odst. 1 písm. c), čl. 5 odst. 3 a 4 a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále též jen „ Úmluva“). Usnesením Vrchního soudu v Praze bylo zrušeno usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 12. 2009 č. j. 34 T 3/2008-9891, kterým byl stěžovatel propuštěn z vazby na svobodu. Na základě stížnosti státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Plzni vrchní soud propouštěcí usnesení krajského soudu zrušil, stěžovatele ponechal ve vazbě a jeho žádost o propuštění na svobodu zamítl.

2. Podstatou ústavní stížnosti jsou pochybnosti stěžovatele o tom, že poté, co byl nad ním vynesen zprošťující rozsudek a bylo rozhodnuto o jeho propuštění z vazby na svobodu soudem nalézacím, rozhodl stížnostní soud o stížnosti státního zástupce, který zároveň podal i odvolání do zprošťujícího rozsudku, o ponechání stěžovatele ve vazbě. Tento postup je podle stěžovatele v rozporu s čl. 5 odst. 3 Úmluvy v interpretaci traktované Evropským soudem pro lidská práva (dále jen „ESLP“) od roku 1968 (rozhodnutí Wemhoff v. SRN ze dne 27. 6. 1968). Porušení základních práv spatřoval stěžovatel dále v tom, že mu nebylo vrchním soudem umožněno osobní slyšení v rámci rozhodování

o trvání vazby. Podle stěžovatele bylo též rozhodnutí vrchního soudu pro své povšechné odůvodnění v podstatě nepřezkoumatelné.

3. Druhý senát Ústavního soudu nepovažoval za ústavně konformní část za středníkem věty druhé § 74 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, neboť odporuje požadavku na přiměřenost omezení osobní svobody vazbou, když nerespektuje požadavek na prokázaní přítomnosti zesílených důvodů pro další omezení osobní svobody vazbou, který vyplývá jak z judikatury Ústavního soudu [nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 689/05 ze dne 12. 12. 2005 (N 225/39 SbNU 379)*], tak z judikatury ESLP (Wemhoff v. SRN ze dne 27. 6. 1968, Labita v. Itálie ze dne 6. 4. 2000, Rokhlina v. Rusko ze dne 7. 4. 2005, dostupné na http://www.echr.coe.int), resp. tento požadavek doslova popírá. Proto plénu Ústavního soudu předložil návrh na zrušení citovaného ustanovení.

I. B) Vyjádření účastníků řízení

4. Ústavní soud podle ustanovení § 42 odst. 4 a § 69 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o Ústavním soudu"), zaslal předmětný návrh na zrušení napadených ustanovení Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu České republiky.

5. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, zastoupená předsedou Ing. Miloslavem Vlčkem, ve svém vyjádření ze dne 12. 3. 2010 pouze rekapitulovala průběh legislativního procesu vedoucího k přijetí platného znění napadeného ustanovení § 74 odst. 2 věty druhé části za středníkem trestního řádu. Zároveň vyslovila souhlas s upuštěním od ústního jednání.

6. Senát Parlamentu České republiky, zastoupený předsedou MUDr. Přemyslem Sobotkou, ve vyjádření ze dne 12. 3. 2010 rovněž popsal legislativní proceduru přijetí platného znění napadeného ustanovení § 74 odst. 2 věty druhé části za středníkem trestního řádu (novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb.) Senátem. Dále uvedl, že celá projednávaná novela představovala změny trestního řízení s reformními ambicemi a ve svém celku věcně i právně sledovala progresivní směr tzv. průchodnosti a vymahatelnosti práva. Senátní projednávání novely se přímo nedotklo inkriminované části právní úpravy; rozprava ale byla vedena k jiné, částečně porovnatelné materii dané novely, tj. k novému oprávnění státního zástupce k tzv. prodlužování vazby v přípravném řízení. Tento návrh na silnější oprávnění státního zástupce Senát po kritickém výborovém i plenárním projednávání nakonec nerevidoval. Z kontextu vedení rozpravy se lze dohadovat o příklonu Senátu k názoru předkladatele, že bylo třeba změněné postavení státního zástupce v trestním řízení náležitě promítnout i do institutu vazby. Rovněž Senát vyjádřil souhlas s upuštěním od ústního jednání.

II.
Podmínky aktivní legitimace navrhovatele

7. Návrh na zrušení věty druhé části za středníkem § 74 odst. 2 trestního řádu pro jeho rozpor s ústavním pořádkem České republiky byl podán II. senátem Ústavního soudu v rámci řízení o ústavní stížnosti stěžovatele M. Z. vedené pod sp. zn. II. ÚS 331/10, kdy podstatou ústavní stížnosti byl názor, že jakékoliv pokračování vazby po vyhlášení zprošťujícího rozsudku soudem prvního stupně je v rozporu s Úmluvou, přičemž možnost pokračování vazby se opírá o předmětnou část napadaného ustanovení trestního řádu. Jedná se tedy o návrh podaný podle § 64 odst. 1 písm. c) zákona o Ústavním soudu a podmínky aktivní legitimace k jeho podání byly proto splněny.

* pozn. red.: Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 39, nález č. 225, str. 379

III.
Dikce napadeného ustanovení

8. Napadené ustanovení věty druhé části za středníkem ustanovení § 74 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zní:

„jde-li o propuštění z vazby po vyhlášení zprošťujícího rozsudku, má stížnost státního zástupce odkladný účinek jen tehdy, podal-li státní zástupce také odvolání proti rozsudku.“.

IV.
Popis legislativní procedury přijímání napadených ustanovení zákona

9. Ústavní soud je dále v souladu s ustanovením § 68 odst. 2 zákona o Ústavním soudu v řízení o zrušení zákonů a jiných právních předpisů povinen posoudit, zda napadený zákon, resp. jeho část byl přijat a vydán v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem. Dotčené ustanovení bylo přijato již před rokem 1993, tedy před platností a účinností Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), která představuje referenční kritérium posouzení ústavnosti legislativní procedury přijímání právních předpisů [viz usnesení pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 5/98 ze dne 22. 4. 1999 (U 32/14 SbNU 309)**]. Protože v pozdějším období přijaté změny byly toliko formální, resp. jazykové, neboť souvisely především s nahrazením instituce prokuratury institucí státního zastupitelství, Ústavní soud legislativní proceduru přijetí tohoto ustanovení zákona nepřezkoumával.

V.
Referenční hlediska pro posouzení návrhu

V. A) Relevantní ustanovení Ústavy a Úmluvy

10. Podle čl. 1 odst. 1 Ústavy je Česká republika právním státem založeným na úctě k právům a svobodám člověka a občana. V samotném základu právního státu pak stojí „princip, podle kterého je svoboda jedince předpokládána a její omezení státem je výjimkou“ (srov. C. Schmitt. Constitutional Theory. Durham and London: Duke University Press, 2008, s. 204). Z myšlenky právního státu proto logicky vyrůstá i celé pojetí trestního řízení. I v trestním řízení musí být maximálně šetřeno práv a svobod jednotlivce, neboť bagatelizací účelu a způsobu vedení trestního řízení může dojít k neodůvodněným a nepřiměřeným zásahům do soukromé svobody jednotlivce (srov. nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1975/08, dostupný na http://nalus.usoud.cz). Z ústavněprávního hlediska je vždy významné posouzení otázky, do jaké míry může (ještě) veřejný zájem, vymezený v trestním zákoně účelem trestu, legitimně omezovat základní práva konkrétního obviněného v průběhu trestního řízení (srov. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1305/09, dostupný na http://nalus.usoud.cz), mezi něž v prvé řadě spadá právě právo na osobní svobodu.

11. Ustanovením čl. 8 odst. 1 Listiny se zaručuje každému osobní svoboda, které náleží v katalogu základních práv a svobod přední místo [srov. bod 25 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 63/06 ze dne 29. 1. 2008 (N 21/48 SbNU 223; 90/2008 Sb.)***]. Prostor a hranice pro ústavně aprobované omezení práva na osobní svobodu pak stanoví zejména ustanovení čl. 8 odst. 2 a čl. 8 odst. 5 Listiny [srov. nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 689/05 ze dne 12. 12. 2005 (N 225/39 SbNU 379)]. Podobnou, ba dokonce podrobnější, úpravu obsahuje Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Podle jejího čl. 5 odst. 1 nesmí být nikdo zbaven svobody kromě taxativně stanovených případů. Ke zbavení osobní svobody smí dojít jen v souladu s řízením stanoveným zákonem. Podle čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy lze jednotlivce zbavit svobody z důvodu zákonného zatčení nebo jiného zbavení svobody

** pozn. red.: Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 14, usn. č. 32, str. 309

*** pozn. red.: Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 48, nález č. 21, str. 223, vyhlášen pod č. 90/2008 Sb.

osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání. V čl. 5 odst. 3 Úmluvy je pak stanoveno, že každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odstavce 1 písm. c) tohoto článku, musí být ihned předveden před soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k výkonu soudní pravomoci a má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení.

V. B) Omezení osobní svobody vazbou

12. Ústavní soud se již několikrát vyjádřil k povaze vazby, která patří společně se zadržením a zatčením mezi nejzávažnější procesní zásahy do práv obviněného. Obsah právního institutu vazby představuje vymezení ústavně akceptovatelných důvodů omezení osobní svobody obviněného s cílem znemožnit zmaření nebo ztížení dosažení účelu trestního řízení [srov. nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/94 ze dne 12. 10. 1994 (N 46/2 SbNU 57; 214/1994 Sb.), nález sp. zn. I. ÚS 40/04 ze dne 24. 2. 2004 (N 28/32 SbNU 261), sp. zn. IV. ÚS 689/05 ze dne 12. 12. 2005 (N 225/39 SbNU 379)]. Dočasné omezení osobní svobody vazbou musí podle názoru Ústavního soudu vyhovovat několika podmínkám [srov. bod 25 nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 63/06 (viz výše)]: „Mezi základní principy omezení osobní svobody vazbou (které musí podústavní právo reflektovat) patří nezbytnost uvalení vazby a držení v ní jen pro určitý legitimní účel, proporcionalita mezi osobní svobodou jednotlivce a zájmem společnosti na omezení této svobody, nezbytnost omezení osobní svobody pro absenci jiného prostředku k dosažení totožného cíle, vyvažování přínosů omezení osobní svobody s ohledem na z toho vyplývající ztráty, a konečně výhradní pravomoc soudu rozhodovat.“.

13. Kvůli tomu, že vazba může představovat enormní zásah do osobní sféry jednotlivce, byla jí věnována v judikatuře Ústavního soudu mimořádná pozornost. Vazba podle jeho názoru „představuje výjimečné opatření týkající se omezení osobní svobody a má být uložena pouze tehdy, neexistuje-li jiná eventualita, jak omezit konkrétní obavu, pro kterou může být vazba nařízena“ (srov. nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 897/08, dostupný na http://nalus.usoud.cz). Výjimečnost tohoto zajišťujícího institutu je dána tím, že vazba má závažné negativní důsledky: zbavuje totiž „svobody osobu presumovaně nevinnou před definitivním zjištěním viny, izoluje obviněného od jeho rodinného a sociálního prostředí, má závažné důsledky sociální a psychologické, může sloužit jako prostředek nátlaku na obviněného, aby se dosáhlo jeho doznání“ (Repík, B. Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo. Praha: Orac, 2002, s. 228). Protože vazba může závažným způsobem zasáhnout do osobní svobody jednotlivce, je ji nutno, jakožto legitimní zákonnou výjimku z obecného pravidla nepřípustnosti zásahu do osobní svobody jednotlivce, vždy vykládat výhradně restriktivním způsobem, jak ostatně potvrzuje i judikatura ESLP. Podle ní má seznam výjimek z práva na svobodu vyčerpávající charakter, a proto je pouze úzká interpretace slučitelná s cílem ustanovení čl. 5 Úmluvy (Giulia Manzoni proti Itálii, 1997, Quinn proti Francii, 1995). Využití tohoto procesního institutu je nutno vždy zvažovat z pohledu proporcionality zásahu do základních práv obviněného.

14. Zásah do osobní svobody je nutno posuzovat vždy z hlediska času; protože je vazba institutem výjimečným, může trvat jen po nezbytně nutnou dobu. Trvá-li déle než dobu nezbytně nutnou, stává se opatřením nepřiměřeným, nepřípustně zasahujícím do základního práva na osobní svobodu jednotlivce garantovaného čl. 8 odst. 1 Listiny, jemuž je za dané situace třeba přiznat prioritu. Podle ESLP je pak „pokračování omezení osobní svobody ospravedlněno pouze tehdy, existují-li specifické indikace skutečné potřeby veřejného zájmu, které, nehledě na presumpci neviny, převáží nad principem respektování osobní svobody“ [srov. např. rozhodnutí ve věci Letellier proti Francii ze dne 26. 6. 1991, Muller proti Francii ze dne 17. 3. 1997, Punzelt proti České republice ze dne 25. 4. 2000 nebo Jecius proti Litvě ze dne 31. 7. 2000, srov. též nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 689/05 ze dne 12. 12. 2005 (N 225/39 SbNU 379)]. Pokračující omezení osobní svobody vazbou musí být ve vztahu proporcionality k ústavně konformnímu veřejnému zájmu na účinném stíhání trestné činnosti. Plynutím času naopak ubývá legitimita omezení základních práv ve prospěch veřejného zájmu na naplnění účelu trestního řízení a zesiluje se potřeba obnovit respekt k základním právům jednotlivce.

15. Aby zajistil respekt a ochranu základního práva na osobní svobodu, vyvinul ESLP tzv. doktrínu zesílených důvodů. Podle této doktríny musí obecné soudy respektovat požadavek nezbytnosti existence zesílených důvodů pro trvání omezení osobní svobody, jinak nelze pokračující omezení osobní svobody, byť k uvalení vazby mohlo dojít na základě důvodného podezření, aprobovat. Při posuzování přiměřenosti omezení osobní svobody se obecný soud musí vypořádávat především s tím, zda je posilováno či oslabováno podezření ze spáchání trestného činu, pro který je obviněný trestně stíhán. Konkrétně vzato je trvání podezření „podmínkou *sine qua non* pro zákonnost pokračování vazby, ale po určité době samo o sobě více nepostačuje. V takových případech musí soud určit, zda existují jiné (relevantní a dostačující) důvody předložené orgány činnými v trestním řízení, které by ospravedlnily toto pokračující odnětí svobody“ (rozhodnutí ze dne 7. 4. 2005 ve věci Rokhlina proti Rusku). Vnitrostátní soud proto musí stanovit, zda další důvody předkládané orgány činnými v trestním řízení mohou ospravedlnit pokračující zbavení svobody dotčené osoby (srov. Hubálková, E. Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika. Praha: Linde, 2003, s. 131).

16. Protože ESLP vždy posuzuje přiměřenost doby omezení osobní svobody vazbou, vyjádřil se konkrétně v mnoha svých rozhodnutích k tomu, kdy lze z hlediska časového vazbu považovat ještě za přiměřenou, a kdy již vazba představuje zásah do práva na osobní svobodu zaručeného Úmluvou. Podle ESLP totiž existuje jistý časový limit, který odnětí svobody vazbou nesmí překročit. Stejně jako zdůrazňuje Ústavní soud (body 13 a 14), je i podle ESLP vazba institutem výjimečným, časově ohraničeným na nezbytně nutnou dobu. Zatímco určení počátku této doby obvykle nepředstavuje problém, zcela klíčovou otázku představuje určení konce doby vazby, která by byla ještě v souladu s Úmluvou. Z judikatury ESLP vyplývá, že tato doba začíná okamžikem, kdy byla osoba fakticky zbavena svobody, a končí vyhlášením rozsudku soudu prvního stupně, byť se ještě nestal pravomocným (srov. Repík, B. Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo. Praha: Orac, 2002, s. 228).

17. Toto pravidlo vyslovil ESLP v rozhodnutí Wemhoff proti Německu ze dne 27. 6. 1968, podle něhož vazba končí s ohledem na čl. 5 odst. 3 Úmluvy dnem, kdy je rozhodnuto o obžalobě, byť jen soudem prvního stupně. Tento právní názor ESLP potvrdil ve svém rozhodnutí Labita versus Itálie ze dne 6. 4. 2000, v němž prohlásil, že konec vazby s ohledem na čl. 5 odst. 3 Úmluvy je den, kdy je rozhodnuto o odůvodněnosti obžaloby, i když toliko v první instanci. Z těchto rozhodnutí jasně vyplývá, že zadržování osoby poté, co byla zproštěna viny, již nemůže být pokryto výjimkou připuštěnou čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy. ESLP sice připustil, že určitá lhůta pro výkon rozhodnutí o propuštění na svobodu je často nevyhnutelná, avšak tato doba musí být zkrácena na minimum (Guilia Manzoni ze dne 1. 7. 1997). Důležitou konsekvencí tohoto právního názoru je, že doba trvání vazby nemůže být prodloužena odkladným účinkem výkonu zprošťujícího rozsudku. V obdobném případě totiž důvod zbavení svobody podle čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy skončil. Z judikatury ESLP je možno dovodit závěr, podle kterého byl-li soudem prvního stupně vyhlášen zprošťující rozsudek, musí být obviněný ihned propuštěn na svobodu, byť se státní zástupce ihned odvolal (srov. Repík, B. Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo. Praha: Orac, 2002, s. 229). Není-li obviněný propuštěn, je nutno konstatovat, že dochází k porušení práva na osobní svobodu garantovaného čl. 5 odst. 1 Úmluvy. K dalšímu omezení osobní svobody může dojít při naplnění dispozic předpokládaných čl. 5 odst. 1 písm. a) Úmluvy, který umožňuje zákonné uvěznění po odsouzení příslušným soudem. Osoba, která po odsouzení namítá, že vazba trvala nepřiměřeně dlouho kvůli průtahům v řízení o jejím odvolání, se nemůže dovolávat čl. 5 odst. 3 Úmluvy, nýbrž může toliko tvrdit a prokazovat porušení práv garantovaných čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

V. C) Inspirace odjinud: praxe ve Slovenské republice

18. Ústavní soud uvádí, že popsaná praxe ESLP našla odezvu ve Slovenské republice. Slovensko přijalo rozsáhlou novelu trestního řádu, která měla zajistit respekt k základním právům jednotlivců v souladu s tím, jak je vykládá slovenský Ústavní soud a především ESLP. Judikatura ESLP k čl. 5 odst. 1, 3 a 4 Úmluvy byla komplexně implementována do trestního řádu Slovenské republiky. Tak Slovensko splnilo závazky, které pro ně plynou z Úmluvy. Důvodová zpráva slovenského Ministerstva spravedlnosti z roku 2007 uvádí konkrétní změny, k nimž tato novela směřuje. Jednou z nich je i bez-

podmínečné propuštění obviněného z vazby po osvobození soudem prvního stupně. Ministerstvo spravedlnosti na tomto místě odkázalo na nosné principy rozhodnutí ESLP ve věci Wemhoff proti Německu z roku 1968 (srov. s. 4). Důvodová zpráva odkázala i na rozhodnutí Labita proti Itálii, v němž se uvádí, že další trvání vazby po zprošťujícím rozsudku již nelze odůvodnit výjimkou přípustnou podle čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy. Jinak řečeno, vazba po vyhlášení osvobozujícího rozsudku ztrácí podklad v ustanovení písmene c) čl. 5 odst. 1 Úmluvy, nakolik se procesní záruka čl. 5 odst. 3 Úmluvy, který garantuje právo být souzen v přiměřené lhůtě, při vazbě na toto ustanovení Úmluvy naplnila. Proto není dále možné držet osobu ve vazbě, bylo-li o oprávněnosti jejího obvinění již rozhodnuto. Důvodová zpráva výslovně zdůrazňuje, že v souladu s rozhodnutím ve věci Wemhoff je dnem, kdy vazba končí, den, kdy se rozhoduje o obvinění, byť jen soudem prvního stupně (srov. s. 23).

VI.
Vlastní přezkum

19. Ústavní soud tak ve světle výše uvedených ústavněprávních hledisek musel posoudit, zda inkriminované části napadeného ustanovení splňují požadavky plynoucí ze shora uvedených principů, a dospěl k závěru, že tomu tak není.

20. Ustanovení § 74 odst. 2 věty druhé části za středníkem trestního řádu upravuje odkladný účinek stížnosti státního zástupce po vyhlášení zprošťujícího rozsudku, je-li současně podáno odvolání. Zprošťující rozsudek je vydáván za situace, kdy nebyla na základě předložených důkazů prokázána vina obviněného, ať už proto, že (a) nebylo prokázáno, že se skutek, pro který byl obviněný stíhán, vůbec stal, či (b) v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem, nebo (c) nebylo prokázáno, že tento skutek spáchal obviněný (viz § 226 trestního řádu, kde jsou stanoveny i některé další důvody). V návaznosti na vydání zprošťujícího rozsudku musí nalézací soud zkoumat, zda důvody vazby trvají nebo zda se nezměnily (srov. § 72 odst. 1 trestního řádu). Protože byl obviněný rozhodnutím soudu zcela zproštěn obžaloby, je v dané chvíli zřejmé, že vazební důvody již nejsou dány a že další trvání vazby není nadále opodstatněno. Právě proto obecný soud vzápětí po vydání zprošťujícího rozsudku vydává též usnesení o propuštění z vazby na svobodu. Současné znění ustanovení § 74 odst. 2 věty druhé části za středníkem trestního řádu pak ve své podstatě představuje oprávnění státního zástupce rozhodnutí soudu o propuštění z vazby, byť na časově omezenou dobu, do doby rozhodnutí stížnostního soudu, zvrátit.

21. Z hlediska ústavnosti je přitom stěží akceptovatelné, aby kontinuita omezení osobní svobody vazbou nebyla zprošťujícím rozsudkem nijak narušena. Podle názoru Ústavního soudu tato zákonná úprava trestního řádu opravňující státního zástupce k podání stížnosti s odkladným účinkem odporuje úzké interpretaci čl. 5 odst. 1 písm. c) ve spojení s čl. 5 odst. 3 Úmluvy. Znění napadané části předmětného ustanovení trestního řádu je přitom zcela jednoznačné a jeho deficity nelze překonat ústavně konformním výkladem.

22. Ústavní soud proto dospěl k závěru, že napadená část ustanovení § 74 odst. 2 trestního řádu je v přímém rozporu s požadavky plynoucími z principů obsažených v judikatuře ESLP (body 14 až 17), které tak nejsou českou právní úpravou respektovány. Pokračující omezení osobní svobody po vydání zprošťujícího rozsudku přestává být ospravedlnitelné z hlediska veřejného zájmu na účinném stíhání trestné činnosti, protože není naplněn požadavek přítomnosti zesílených důvodů pro další trvání vazby (bod 15). Požaduje-li judikatura ESLP, aby se s plynoucím časem zesilovaly důvody, které by legitimizovaly pokračující trvání vazby, je očividné, že tomuto požadavku nemůže napadená část ustanovení trestního řádu dostát. Vydání zprošťujícího rozsudku ve skutečnosti způsobuje vymizení těchto důvodů. Jinak řečeno, zproštění obžaloby představuje onen okamžik v rámci trestního řízení, kdy důvody pro ponechání ve vazbě vymizely nebo jsou zeslabeny na minimum, neboť obvinění se ukázalo neoprávněným, a to výrokem soudu, a proto není dán veřejný zájem na trvání vazby, který by mohl převážit nad požadavkem respektování osobní svobody. Je-li dána soudu povinnost vypořádávat se s tím, zda je posilováno či oslabováno podezření ze spáchání trestného činu (bod 15), je v návaznosti na vydání zprošťujícího rozsudku důvodnost podezření vyvrácena samotným rozhodnutím soudu

o neoprávněnosti obvinění. Propuštění obviněného nelze považovat za předčasné, byť je dána varianta, že odvolání státního zástupce v neprospěch obviněného odvolací soud vyhoví. Jak Ústavní soud prohlásil již v nálezu sp. zn. sp. zn. IV. ÚS 689/05 ze dne 12. 12. 2005 (N 225/39 SbNU 379), důvod pro prodloužení vazby spočívající ve zcela neodůvodněném hypotetickém závěru o možnosti vyhovění odvolání odvolacím soudem „je zcela libovolný, odporující čl. 8 odst. 2, odst. 5 Listiny nejen tím, že rozšiřuje nad zákonný rámec důvody pro omezení osobní svobody, ale také tím, že klade stěžovatelům k tíži implicitně předpokládanou neschopnost soudu prvního stupně vyvrátit jejich obhajobu.“.

23. Odkladný účinek stížnosti státního zástupce nastoluje stav, kdy je od jednotlivce vyžadována větší oběť, než je možno od osoby, jíž svědčí presumpce neviny – zde potvrzené soudem, rozumně požadovat. Ústavní soud proto nemůže akceptovat koncepci české právní úpravy, podle níž je další trvání vazby v dané chvíli umožněno. Realizace kompetence stanovené napadaným ustanovením trestního řádu státními zástupci vede k nepřípustnému a protiústavnímu zásahu do základního práva na osobní svobodu, které však musí stát respektovat i při formulaci trestněprávních norem. Proto nezbývá než uzavřít, že trvání vazby nemůže být prodlouženo skrze odkladný účinek rozhodnutí o propuštění z vazby vyvolaný stížností státního zástupce, neboť tato konstrukce vede k nepřípustnému zásahu do ústavně garantovaného práva na osobní svobodu obviněného.

24. Ústavní soud se v řadě svých rozhodnutí vyjádřil k interpretaci čl. 89 odst. 2 Ústavy [srov. nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 2/03 ze dne 19. 3. 2003 (N 41/29 SbNU 371; 84/2003 Sb.), nález sp. zn. Pl. ÚS 41/02 ze dne 28. 1. 2004 (N 10/32 SbNU 61; 98/2004 Sb.), nález sp. zn. Pl. ÚS 45/04 ze dne 22. 3. 2005 (N 60/36 SbNU 647; 239/2005 Sb.)], podle něhož „závazný není jen výrok nálezu, ale i odůvodnění, resp. ty jeho části, jež obsahují ‚nosné‘ důvody“. Ustanovení § 74 odst. 2 trestního řádu bude po derogaci napadené části znít: „Odkladný účinek má pouze stížnost státního zástupce proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby a stížnost stran proti rozhodnutí o připadnutí peněžité záruky státu. Byl-li však státní zástupce při vyhlášení takového rozhodnutí přítomen, má jeho stížnost odkladný účinek jen tehdy, byla-li podána ihned po vyhlášení rozhodnutí.“. Toto ustanovení bude nutno vyložit ústavně konformně tak, že tuto normu nelze aplikovat v případě, byl-li ve věci vydán zprošťující rozsudek. Důsledkem zrušení dané části trestního řádu musí být, že obviněný bude vždy po vydání zprošťujícího rozsudku neprodleně propuštěn na svobodu. Stížnost státního zástupce proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby na svobodu po vydání zprošťujícího rozsudku nemá odkladný účinek. Ústavní soud je si vědom toho, že určitá lhůta pro výkon rozhodnutí o propuštění na svobodu je nutná, avšak připomíná, že v případu Labita proti Itálii (bod 17) byla prodleva v propuštění z vazby z důvodu nezbytnosti provedení administrativních formalit v délce cca 10 hodin shledána ESLP nepřiměřenou.

Předseda Ústavního soudu:
JUDr. **Rychetský** v. r.

10
8 591449 057011
ISSN 1211-1244

Vydává a tiskne: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., Bartůňkova 4, pošt. schr. 10, 149 01 Praha 415, telefon: 272 927 011, fax: 974 887 395 – **Redakce**: Ministerstvo vnitra, nám. Hrdinů 1634/3, pošt. schr. 155/SB, 140 21 Praha 4, telefon: 974 817 287, fax: 974 816 871 – **Administrace**: písemné objednávky předplatného, změny adres a počtu odebíraných výtisků – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, fax: 519 321 417, e-mail: sbirky@moraviapress.cz. Objednávky ve Slovenské republice přijímá a titul distribuuje Magnet-Press Slovakia, s. r. o., Teslova 12, 821 02 Bratislava, tel.: 00421 2 44 45 46 28, fax: 00421 2 44 45 46 27. **Roční předplatné** se stanovuje za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku z předcházejícího roku a je od předplatitelů vybíráno formou záloh ve výši oznámené ve Sbírce zákonů. Závěrečné vyúčtování se provádí po dodání kompletního ročníku na základě počtu skutečně vydaných částek (první záloha na rok 2010 činí 6 000,– Kč) – Vychází podle potřeby – **Distribuce**: MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, celoroční předplatné – 516 205 176, 516 205 175, objednávky jednotlivých částek (dobírky) – 516 205 175, objednávky-knihkupci – 516 205 175, faxové objednávky – 519 321 417, e-mail – sbirky@moraviapress.cz, zelená linka – 800 100 314. **Internetová prodejna**: www.sbirkyzakonu.cz – **Drobný prodej** – **Benešov**: Oldřich HAAGER, Masarykovo nám. 231; **Brno**: Ing. Jiří Hrazdil, Vranovská 16, SEVT, a. s., Česká 14; **České Budějovice**: SEVT, a. s., Česká 3, tel.: 387 319 045; **Cheb**: EFREX, s. r. o., Karlova 31; **Chomutov**: DDD Knihkupectví – Antikvariát, Ruská 85; **Kadaň**: Knihařství – Přibíková, J. Švermy 14; **Kladno:** eL VaN, Ke Stadionu 1953, tel.: 312 248 323; **Klatovy**: Krameriovo knihkupectví, nám. Míru 169; **Liberec**: Podještědské knihkupectví, Moskevská 28; **Litoměřice**: Jaroslav Tvrdík, Štursova 10, tel.: 416 732 135, fax: 416 734 875; **Most**: Knihkupectví „U Knihomila“, Ing. Romana Kopková, Moskevská 1999; **Olomouc**: ANAG, spol. s r. o., Denisova č. 2, Zdeněk Chumchal – Knihkupectví Tycho, Ostružnická 3; **Ostrava**: LIBREX, Nádražní 14, Profesio, Hollarova 14, SEVT, a. s., Denisova 1; **Otrokovice**: Ing. Kučeřík, Jungmannova 1165; **Pardubice**: LEJHANEC, s. r. o., třída Míru 65; **Plzeň**: Typos, tiskařské závody s. r. o., Úslavská 2, EDICUM, Bačická 15, Technické normy, Na Roudné 5, Vydavatelství a naklad. Aleš Čeněk, nám. Českých bratří 8; **Praha 1**: NEOLUXOR, Na Poříčí 25, LINDE Praha, a. s., Opletalova 35, NEOLUXOR s. r. o., Václavské nám. 41; **Praha 4**: SEVT, a. s., Jihlavská 405; **Praha 6**: PPP – Staňková Isabela, Puškinovo nám. 17, PERIODIKA, Komornická 6; **Praha 8**: Specializovaná prodejna Sbírky zákonů, Sokolovská 35, tel.: 224 813 548; **Praha 9**: Abonentní tiskový servis-Ing. Urban, Jablonecká 362, po – pá 7 – 12 hod., tel.: 286 888 382, e-mail: tiskovy.servis@abonent.cz, DOVOZ TISKU SUWECO CZ, Klečákova 347; **Praha 10**: BMSS START, s. r. o., Vinohradská 190, MONITOR CZ, s. r. o., Třebohostická 5, tel.: 283 872 605; **Přerov**: Odborné knihkupectví, Bartošova 9, Jana Honková-YAHO-i-centrum, Komenského 38; **Sokolov**: KAMA, Kalousek Milan, K. H. Borovského 22, tel./fax: 352 605 959; **Tábor**: Milada Šimonová – EMU, Zavadilská 786; **Teplice**: Knihkupectví L & N, Kapelní 4; **Ústí nad Labem**: PNS Grosso s. r. o., Havířská 327, tel.: 475 259 032, fax: 475 259 029, Kartoon, s. r. o., Solvayova 1597/3, Vazby a doplňování Sbírek zákonů včetně dopravy zdarma, tel.+fax: 475 501 773, www.kartoon.cz, e-mail: kartoon@kartoon.cz; **Zábřeh**: Mgr. Ivana Patková, Žižkova 45; **Žatec**: Simona Novotná, Brázda-prodejna u pivovaru, Žižkovo nám. 76, Jindřich Procházka, Bezděkov 89 – Vazby Sbírek, tel.: 415 712 904. **Distribuční podmínky předplatného**: jednotlivé částky jsou expedovány neprodleně po dodání z tiskárny. Objednávky nového předplatného jsou vyřizovány do 15 dnů a pravidelné dodávky jsou zahajovány od nejbližší částky po ověření úhrady předplatného nebo jeho zálohy. Částky vyšlé v době od zaevidování předplatného do jeho úhrady jsou doposílány jednorázově. Změny adres a počtu odebíraných výtisků jsou prováděny do 15 dnů. **Reklamace**: informace na tel. čísle 516 205 175. V písemném styku vždy uvádějte IČO (právnická osoba), rodné číslo (fyzická osoba). **Podávání novinových zásilek** povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Jižní Morava Ředitelství v Brně č. j. P/2-4463/95 ze dne 8. 11. 1995.